

POAHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

6. číslo

Budyšin, junij 1975

Lětnik 25

Hrono na smažnik 1975

Moja wutroba so zraduje, zo ty tak rady pomhaš

Ps. 13,6

Někotři z nas w čezkich nuzach a stysknošach stonaja: Knježe, kak dolho hišće?

Tak žalosći chory w swobjich bolosćach njewidzo žanoho kónca swobjeho čerpjenja. Bóh po zdaću njepomha. „Hněwa so Bóh na mnje? Je mje Bóh wopušćil?“ – tak móhl so bédny prašeć.

Knježe, kak dolho hišće? Tole prašenje móže pak tež na zadwělowanje čłowjeka pokazać, kiž je swoju nadźiju na Boha stajil, wot Boha swoju pomoc wočakował, kotremuž pak je so nadźija rozlamala. Wón njeje to dóstał, čehož je so nadźijal.

Basnik 13. psalma je drje podobne dožiwił. Tež wón so praša: Knježe, kak dolho chceš ty mje tak cyle zapomnić?

Kak dolho potajiš swoje wobličo přede mnu?

Kak dolho dyrby ja so starać w swojej duši a so tyšić w swojej wutrobje wšědnje?

Kak dolho dyrbi so mój njepřećel na mnje pozběhnyć?

Tež tu so zda, zo je so nadźija rozlamala.

Naše hrono na junij pak je wzate z kónca 13. psalma. Tam rěka: Moja wutroba so zraduje, zo ty tak rady pomhaš.

To su cyle hinaše zynki hač při započatku psalma. Tam so rěčeše wo zwrěšćenej nadźiji, a tu so pokaza kruta a wjesola dowěra: Bóh pak tola pomha.

Tak je so za kěrlušerja 13. psalma njesćerpliwý strach minyl. Zrudoba je so do wjesela přeměnila. Nowa nadźija je so jewila. Hdžež wšo so smjerć přichileše, tam je swěto zeschadźalo.

Tak je so tež druhim šlo. W tutych dnjach před 299 lětami zemře znaty ewangelski kěrlušer Pawoł Gerhardt. Wón bě žiwý za čas 30lětnje wojny a je w swobjim žiwjenju wjele čezkeho nazhonil. Nimo wójnskeho stracha bě to tež hlód, wulki wohen, chorosć (jeho starši bratr bě na mór zemrěl), haj naposledk dyrbješe swojeje kruteje wěry dla hišće swoju wosadu wopušćić a do njeznateho přichoda hić. Zawěseć je so tež druhdy prašał: Knježe, kak dolho hišće? Ale tež jemu bě so nowa nadźija darila, runje kaž to w 13. psalmje widžachmy. Wot njeho mamy wjele kěrlušow, z kotrychž tróšt čerpamy. W jednym z nich je Pawoł Gerhardt w čezkim wójnskim času prajil:

Ja swětej z jeho mocu
so chroble wusměju,
hdyž rozhněwa so z prócu,
ja změrom wostanu.

Mje zrudnosć njerudži
w mojej wutrobje,
mam zbože w njezbožu
a dosć so tróštuj. (119,6)

Někotryžkuli z nas znaje podobne přikłady sylneje dowěry a nadźije z čezkich časow. Snano tež tón abo tamny z čitarjow našeho „Pomhaj Bóh“ do tych słuša, kiž maja tajku dowěru.

Druhi so snano zaso praša: Kak su woni k tajkej dowěrje přišli? Zwotkel su tróšt dóstałi? Móžu tež ja tak polny nadźije a dowěry być?

Pawoł Gerhardt spěwa w dalšej štučce (119,7):

Ja na Chrystusu wisam,
sym jeho ćěla staw,
so Chrystusowy pisam,
kiž je so za mnje dał.
Wón mócnje přez smjerć dze,
swět, hrěchi, přemóhl je,
ja jeho w duši mam,
z nim stajnje dobywam.

Jeho tróšt potajkim přindže z wěry do Jězusa Chrystusa. Modler 13. psalma w Starym Zakonu wězo w tym hišće ničo njewědžeše, a tola je samsnu wjesolu nadźiju na Božu pomoc dóstał. Podobnje je to pola wobeju bylo. Wobaj staj swoje dwěle wuprajiloj, staj skoržiloj, ale Bohu staj skoržiloj. W modlitwje, to rěka w rěčenju z Bohom staj tróšt a nadźiju namakaloj. Bóh je jimaj w zrudobje a nuzy tutoho žiwjenja do swobjeho zbóžneho přichoda pohladać dał. Tuž tuta radosć pola Pawola Gerhardta a w našim hrónčku! Přez wšitke čěmne mrócele nuzy a stracha předobywa so jasne slónce wjesoleje dowěry, kruteje nadźije na Božu pomoc – tež džensa a w přichodze.

K tutej nadźiji móžemy tež my přinć. Přinjesmy tola swoje nuzy a čezkosće před Boha. Rěčmy w modlitwje z Bohom wo tym!

Modlitwa je přeni započatk noweje dowěry.

Hdyž z Bohom rěčimy, dyrbimy zwólniwi być, na jeho wotmolwu posluchać.

Bóh rěči na wšelke wašnje z nami – hdyž čitamy w swjatym Pismje, hdyž slyšimy na kemšach přédowanje. Bóh z nami rěči tež přez ert čłowjekow. Jedne je wěste: Hdyž smy Božu wotmolwu slyšeli, potom strožnje wuznajemy:

Moja wutroba so zraduje, zo ty tak
rady pomhaš. Albert-Hrodzišćanski

W hodzinje smjerće

Časopis Jednota Bratrská je scéhowacu powěsć přewzał z protyki Šleskeje ewangelskeje cyrkwy na léto 1974. We Wienje bě we wójnskich lětach po wotprawjenju zasudženeho w jastwje ležo wostał Nowy Zakoň. K tomu tale stawizna:

„Rad bych wam tutu knižku wostajil“, praješe raz farar R. jatemu, kotryž bu hakle njedawno přiwjezdzeny.

„Nimam zajima za nju. Ja njewěrju basničkam tuteje knihi. Ja pak budu wam džakowny, knjez farar, hdyž mi přinjeseće broň, zo bych

sebjě a tych druhich zabił, prjedy hač tu zahinu.“

Farar: „Tu mam hišće druhu knižku. To su bibliske hesła na kóždy dzeń. Tak móhl wam na přikład prajić, kak wono rěka na waše narodniny.“

Zajaty chcyše jo slyšeć.

Wono rěkaše: Jelizo was Syn wuswobodźi, sće prawje swobodni.

(Jana 8,36)

To běše přenje zetkanje z Božim slówow za jateho Rabskeho. Džewjeć měsacow skutkowaše na jeho wutrobu. Wón čitaše „Ochranowske he-

sla“. Po jeho zasudženju k smjerći wopytowaše jeho farar R. někotre razy. Tuž přindže raz mać Rabskeho na faru, zo by farar „na čorne“ něšto přepašował za njezbožowneho syna. Žalostnje při tym plakaše, přetož jeje syn, tak rjekny, bě w jastwje rozum zhubił. Za dopokaz měješe listy syna, w kotrychž bě wjele bibliskeho slówo naspomnjene. Jeje syn zawěrnje jako njewěrjacy njeby tak pisac móhl, hdyž bě hluposć wěry dopóznał.

„Přečitajće sej sam a prajće mi, što je so z mojim synom stało“, rjekny mać plakajo fararjej.

„Waš syn njeje wowrótnil, knjeni

Rabscyna. Wón je strowy kaž hišće ženje dotal. Jeho duša je njebjesku strowotu dostala. Jemu je so zešlo, kaž w Bibliji napisane: Je-li štó w Chrystusu, tón je nowe stworjenje. Waš syn je tak nowy, zo ani jeho mač jeho wjace njeznaje. To je dokonjała Boža miłosć. A dale praješe farar: Hač nětč do Boha wěriće abo nic, što je wam lubšo, zo by waš syn wumřel bjez tróšta, bjez nadžije zlemjeny čakajo na wotprawjenje, abo zo by ze swěta šoł, kaž wón tu pisa: Mačerka, njestaraj so, ja sym dobreje mysle a sym na wšo přihotowany. Ja drje sym jaty, ale Knjez Jězus je mje wuswobodził, zo so njeboju. Što by wam lubšo bylo?“

Při poslednim zetkanju, při woprawjenju rjekny Rabski swojemu duchownemu mjez druhim: „Po wasim přenim wopyće spytach so modlić, ale njemožach. Ja sebi myslach: Nětikle chceš so k Bohu wołać, kotrehož sy hač dotal jenož wusměšował. Kajki sy ty mizerabel lump! Wy však, knjez farar, sće mi raz prajił, zo přinđže Bóh jako přeni k čłowjekej a nic čłowjek k Bohu. Tak sej po dolhich lětach zwěrich zaso Wótčenaš so modlić. W Bibliji čitach, ko-

truž běch přjedy wotpokazał, a kěr-luše, kotrež běše mi darił. To wšo mje tróštowaše. Wy však docyla nje-wěsće, knjez farar, kak sće mje wobohačil na znutfkownym čłowjeku.“

Po pjeć minutach wotewrěchu so železne durje. Rabski běše z rječazami sputany. Na jeho wobliču njebě žadyn strach, žane dwěle widžeć. Wón bě skerje podobny zbožownemu čłowjekej, w kotrehož wutrobje je njebjeski měr.

„Jedne je mi žel“, doda hišće Rabski. „Hdy bych žiwy wostał, bych chcył Knjezeje słužić. Za fararja však njebych móhl być. Byšće mje za někajku Knjezowu słužbu wzał?“

„Njestaraj so, luby bratře, tež we wěčnosti budžeš Knjezeje słužić móc. Hdyž tak daleko budže, spominaj na naju rjane přečelstwo tu na zemi.“

„Kaž sće wy mi na zemi pomhał, tak chcu ja wam we wěčnosti pomhać.“ To běchu jeho poslednje słowa, hdyž so durje wočinichu.

Tak so skónči powěsć wo žohnowanju Ochranowskich hesłow „Herrnhuter Losungen“ za jednu dušu. Kak pomhaja tebi Ochranowske hesla? Abo přez tebe druhim?

Jednota Bratrská 9/1974

knjejestwo romskeho bamža. 64 prawoslawnych duchownych je tehdom tuto zrěčenje podpisało. Kak je so tehdom z tamnymi 1 200 duchownymi měło, to njewěmy. Njedžiwajo toho je so naša cyrkej tež dale čula zwjazana z rańšimi cyrkwjemi. Woprawdže dziw je, zo je naš lud přeťrał dohe časy narodneho potłóčowanja. Wón je Knjeza prosył wo swobodu, kotraž so jemu dósta w léce 1945. Pjeć lět pozdžišo bu naš zwjazk z Romom rozwjazany.

My hižom, prajachmy, zo je naš mały Karpatoruski abo Karpato-ukrainki narod nazhonił wjele bědy a čerpjenjow a mało swětych časow. Runje tohodla pak so wuznawamy k njemu z wulkej lubosću. Njech je tež naš narod mały a mjez wulkimi narodami swěta njeznaty, tak tola swoje stawizny njeje podarmo přečerpjel. Wón je swoju křesćansku wěru tež pod tatarskim knjejestwom wuznawał. Hač do džensnišeho lubuje swoju cyrkej a je jej swěry. Naš lud je wutworił swoju swojoraznu, krasnu karpatsku kulturu, kaž ju widžimy w přikładach mnohich rjanych drjewjanych cyrkwjow, kapałow a zwonicow. To je karpatska architektura! My mamy tež krasne narodne drasty, rjane wušiwanki — a rjane, žiwe reje. My mamy krasne spěwy.

Małe narody

Karpatorusjo — Karpatoukraincy

W rańšim džělu Słowakskeje socialistiskeje republiki bydli mały karpatoruski lud. Wobšěrnju informaciju wo nim je nam napisał prawoslawny farar Peter Cuper ze Stropkova. Z jeho nastawka sej něšto wubjerjemy:

Naš narod ma někotre mjena: Karpatorusjo, Karpatoukraincy, Rusnacy. Přetož naš narod njeje ženje na sebi knježil, ale druzy knježachu nad nim a dawachu jemu druge mjena. Naš mały narod sluša do wulkeje słowjanskeje swójby. Jich domizna běše mjez Wódru a Dnjeprom. Někotři wědomostnicy však mjenja, zo běchu Karpaty kolebka Słowjanow.

Karpatoukrainiska narodna drasta

Naš lud wobhlada so jako přeni wobydler tutoho kraja.

Jeho stawizny můžemy do wšelakich dobow rozdžělić. W léce 862 přinđže do ruskeho kralestwa. Wot drugeje polojcy 14. lětstotka hač do lěta 1919 traješe wuhersko-ruska doba, wot 1919 do 1938 českosłowakska, hač do lěta 1945 čas tak mjenowaného słowakskeho stata, po léce 1945 nowa socialistiska ČSSR.

We wšitkich tutych dobach bě za naš narod mało jasných chwilow, za to pak wjele bědy. Lud so skromnje žiwješe jako mali ratarjo na chudej podže a jako pastyrjo. Nimo toho měješe naš lud čerpjeć pod nadpadami wšelakich njepräčelow. Za čas přenjeje a drugeje swětoweje wojny běchu w našim kraju čežke wojoWANJA. Samón dziw nam je, zo naš lud hišće eksistuje. Štó njeby wědzał wo bitwje pod Duklu!

We wšěch nuzach bě tróšt luda cyrkej, słowjanska božaslužba z grjekskej liturgiju, kaž bě ju dóstał wot Grjekow samych přez swjateju Cyrila a Metoda w 9. lětstotku. W léce 1646 je naša cyrkej přišla pod

Hdyž je kóžde léto w Svidniku swjedžen našich karpatskich spěwow a rejom, tak je to zawěrnje swjedžen našeho naroda. Na 50 000 ludži so tam zeńdže.

Karpatska kultura to njerěka jenož narodna drasta, reje, spěwa a architektura, ale tež molerstwo. Naši stari molerjo su nam namolowali překrasne ikony (pobožne wobrazy). Jich wumělska hódnota je džensa připóznata. W muzejach w Košicach, w Prešovje a w Bardejovje móžeš je wobdžiwać.

Naše džěci móža chodźić do słowkskich abo do ruskich abo tež do ukrainkich šulow. Nowiny a knihi čitamy w tutych třoch rěčach. Bože služby swjedčimy w cyrkwinskej słowjansčinjne, kaž sebi to naša cyrkwinska tradicija žada. Naš lud so Knjezowu modlitwu takle modli:

Otče naš,
iže jesi na nebesi,
da svjatitsja imja Tvoje,
da pride carstviye Tvoje,
da bude woľa Tvoja,
jako na nebesi i na zemli,
chlib naš nasučnyj daš nam dnes'...

Prawoslawna cyrkej w karpato-ukrainiskej krajinje

Prawoslawnna cyrkej w Drježdžanach

Tež my smy měli svojich narodowcow, kaž je to měl waš lužisko-serbski narod. Tež my spominamy z wulkej česćownosću na nich. Naši ludžo znaja mjeno Alexandra Duchnowiča (1803–1865), Alexandra Pavloviča (1819–1900) a Julia Stavrowskeho (1850–1899).

Tak su zašle lěta, a naš karpatski lud je hišće žiwy a ma – to wěsće wěrimy – dobre wuměnjenja, zo budže tež w přichodže žiwy. Wo rozwiće našeje kultury so wšelke institucije a zjednoćenstwa staraja. Parle našeje ludoweje kultury su naše drjewjane cyrkwje. Najwjace je jich wokoło Svidniku.

Naš mały narod ma wjele podobneho z waším serbskim.

Ženje njejsmy knježili.

Druzy su nad nami knježili.

Čas pućowanja je přišo! Wosebje wšak nas Serbow wabja słowjanske kraje. W ČSSR móže turist wohładać wjele rjanych městow.

Hradec Kralové (Königsgrätz) je jedna z parlow susodneho kraja.

Naše narodne wozrodženje a wědomje je zwjazane z cyrkwju.

Naš lud kaž waš je był ratarski.

My lubujemy swoju swojoraznu słowjansku kulturu, kaž wy swoju.

To nas posylnja kaž tež was.

Přińdžeće k nam, budžeće mjez nami wutrobne witani jako Słowjenjo, jako bratřa!

My smy fararej Peterej Cuperej džakowni za jeho informaciju.

Tak mamy nětk wěsty wobraz wo karpatoruskim narodže. Hdyž što z was tam pojedže, njech sej wobhlada muzeum ukrainskeje kultury w Svidniku a njech zastupi do fary prawoslawneje cyrkwje w Stropkovje. Tam budžeja was dobri čłowjekoj witać.

jn

Nalětnje schadźowanje synody 1. do 5. nalětnika 1975 w Drježdžanach

(Naš serbski zastupjer w synodže br. Kurt Lattke z Přiwćic je nam za Pomhaj Bóh rozprawu posłał.)

Schadźowanje steješe pod napisom „Cyrkej a swójba“. Dwaj přednoškaj styšachmy „Wosada jako Boža swójba“ a „Swójba a pobožnosć w našim času“. Wobaj přednoškaj pokazastaj na wažnotu swójbnego žiwjenja we wěry. W diskusijach so potom wuzběhowaše, kak jara nuznje džensa křesćanske domy trjebamy, a runje tole swójbne žiwjenje je w našim času wohrožene. Hdy wšak swójba hromadže za blidom sedži? A hdyž su zhromadzeni, nimaja hustosć samsneho ducha wěry.

Wěsty su nješkodny njerjad, kałate a wobužne, a wšak rjane.

Synoda napominaše wosady, zo by so w Božich službach na swójbu dźiwało, zo by so we wosadnych domach na wšelke wašnje swójbam možnota poskičila so zhromadźować.

Wyši cyrkwinski rada Petzold, wjednik Znutřkowneho misionstwa, rozprawješe, kak by so hodžało we wosadach wjace pomocneho zmyslenja wubudzić.

Wosrjedź kóždneho synodalneho schadźowanja je sobotu popoždnu skladnosć, zo móžeja wosadni biskopa abo cyrkwinske wjednistwo za wšelkim, štož maja na wutrobje, so prašec.

Mjez plenarnymi posedženjemi schadźuja so wuběrki. Kóždy synoda słuša znajmjeńša do jednoho wuběrka – ja do financneho. We wuběrkach so wuradźuje wo dopisach, naprašowanjach, namjetach abo tež pohórskach, kotraž su z kraja došle. Kóždy staw našeje cyrkwje ma prawo so na synodu – najwyši organ našeje cyrkwje – wobroćić.

Wjele a horco je so diskutowało wo znowazrjadowanju Lipsčanskeje eforijow. Hač dotal słušachu do jedneje měšćanskeje wosady, do tamneje wosady kołowokoło Lipska. Nětk pónđe mjeza wot jednoho kónca k druhemu srjedza přez město.

Synoda so na kóncu rozhožnowaše z prezidentom Krajnocyrkwinskeho zarjada drom. Johannesom, kotryž so nětk na wuměnk poda. 30 lět je dźělał za našu cyrkej.

Tež my Serbja smy prezidentej drey. Johannesej wulki džak dołžni. Wón měješe zrozumjenje za naše položenje a je nam stajnje rad pomhał. Rady a džakowni na to spominamy, zo bě 1973 na Serbskim cyrkwinskim dnju w Husce mjez nami.

Swědkojo wěry mjez Serbami

Serbski ewangelski cyrkwinski džen

28. 29. junija 1975

w Bělej Horje, w Hrodzišću a we Wósporku

Sobotu, 28. junija, w Bělej Horje pola Hrodzišća (Belgern)

w 15 hodž. zhromadźizna serbskich cyrkwinskih sobudźelačerjow a druhich zajimcow. Při tym budźemy widjeć němých „swědkow wěry“, mjenujcy naše a tež cuze Bože domy. Naš serbski wumělc Měrćin Nowak-Njehornski nam něšto pokaza z rusko-prawoslawnje cyrkwinskeje architektury a wobrazy staroruskich ikonow, to su pobožne wobrazy, kaž je w tamnych cyrkwjach maja jako scěnu před woltarjom. Serbscy fararjo maja swětłowobrazy přihotowane wo našich znowanatwarjenych a wobnowjenych Božich domach a so wjesela wobsweđić móc, kak so w našich wosadach aktiwna, natwarjaca wěra jewi.

Tež wječor budže naš br. Měrćin Nowak mjez nami, zo by našim ekumeniskim hosćom a nam rěčal wo svojim žiwjenju, svojim skutkowanju a wo Serbach.

Dokelž chcemy skromnu wječor přihotować, prosmy was lubje wo waše přiwjewjenje přez wosadneho fararja. W Bělej Horje budźemy so schadźować w cyrkwinskih domje Eben Ezer. Do Běleje Hory přińdźeće najlěpje přez Worcyn (Wurschen) při dróze wot Budyšina do Wósporka. We Worcynje so prašeće za dalšim pućom — na 2 km.

Njedzelu, 29. junija

w 9.30 hodž. swjědženske kemše w Hrodzišću. Předować budže naš Serbski superintendent. Liturga budže farar Albert-Michalski. Wosadny farar Albert, němscy a ekumenisce hosćo budžeja nas strowić. Pozawnowy chór budže piskać.

Po kemšach pojedźemy do Wósporka.

W „Ludowym domje“ (Volkshaus) budźemy wobjedować.

We Wósporku je tež naša připoldniša přestawka ze zabawu a skónčna zhromadźizna w 14 hodž. we Wósporčanskim Božim domje.

Hlowna zhromadźizna budže stać pod hesłom

SWĚDKOJO WĚRY MJEZ SERBAMI

My budźemy wšelkich přednošowarjow — tež mlodych — slyšeć, kotřiž budžeja nam skrótka na ludowe wašnje bjez wulkeje wučenosće powědać wo žiwjenju a wuznamje našich serbskich křesćanskich swědkow.

Kónec w 16 hodž.

Blisko Wósporka su Kotecy, fara Jana Kiliana. Tam je hódno sej znowanatwarjenu cyrkej wobhladać.

My wšitcy so wjeselimy na

Serbski cyrkwinski džen 1975 w Bělej Horje, w Hrodzišću a we Wósporku,

a so lubje mjez sobu na njón přepróšujemy

a Boha Knjeza prosmy wo JEHO žohnowanje.

Wosebje pak so na Was wšitkich wjeseli

Waš farar Gerat Lazar-Bukečanski,
předsyda Serbskeho cyrkwinskeho dnja

Kotečanski Boži dom, we wójnje zničeny, a zaso natwarjeny. Jón chcemy sej wobhladać, hdyž ze Serbskeho cyrkwinskeho dnja dom pojedźemy.

Ž wosadow

Klukš. Štwórtk 17. apryla 1975 pochowachmy w Klukšu swěrneho Serba, bratra Jana Pawoła Lišku z Čel-

chowa. Husto sedžeše mjez svojimi bratrami w cyrkwinskih předstejerstwjach. Mnoho raz bě jeho hlós sobu rozsudzacy za dobro wosady. Wjele je so dokonjało za tón čas, hdžež bě wón naš sobudźelačer. Tak dołho kaž jenož někak móžeše, běše wón na našich kublanskich a cyrkwinskih dnjach mjez nami.

Jeho naslědnik w zastojnstwje předstejerja, zastupjer našeje wosady w Budyskej synodze, knjez Martin Hämsch, wupraji při rowje džak wosady.

Wěčne swětło njech so našemu bratřej Liške swěći.

Bóh tróštuj zrudženych zawostajenych.

Njeswačidlo. Kantate — spěwajće Knjezeje — na tutej njedzeli smy tež lětsa měli krasnu cyrkwinsku hudźbu z orchestrom, pišćelemi, solistami a cyrkwinskih chóram pod nawjedowanjom kantora Dietmara Fehra. 25 lět tomu hižo je, zo buchu do znowanatwarjeneje cyrkwy nowe pišće postajene.

Klukš. Přichodne lěto budžeja při Chwačanskim jězore ludžo z cyteje republiky — tež křesćenjo. Do tutoho časa chcemy swój wosadny centrum wutwarić a tak spytać na pońcocy Budyšina wěstu duchownu domiznu domjacym a cuzym přihotować. Wokoło cyrkwy a před kantoratom je dosć městna, kotraž móže so hišće lěpje za zajimy wosady wužiwać.

Wutrobny džak wšim, kotřiž su swoju pomoc přislubili!

Ochranow (Herrnhut): Gottfried Eugen Schmidt, syn přenjeho duchowneho wobnowjeneje Jednoty w Potštejnje (ČSSR), je 1. 7. 1974 w Ochranowje zemřel, jako běše tam pola swojeje džowki na wopyče, a to runje na svojich 88. narodninach. Njebohi je w swoim času byl za fararja w němskich, ale tež w českich wosadach. Z jeho žiwjenjoběha, kotryž je sam napisal, zhonimy, zo bě wot Jednoty wuzwoleny, zo by našu serbsku rěč nawuknyl a byl za předarja we Lužicy, ale dokelž běše hižom bliže 60 lět, njezwěri sej tutón nadawk přewzać. Škoda! Tehdom po wójnje pytachmy serbskich předarjow. Hdyž derje česku rěč znaješe, by bórže mohl serbsce předować.

G. E. Schmidt je w Gnadenbergu a druhich němskich městach hišće skutkował a je swěru z češćiny do němčiny přeložował.

Jednota Bratrska 9/1974

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadźa jónkróć za mjesac z ličencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hlowny zamołwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth-Njeswačidlski. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. — Čisć: Nowa Doba, čisćerňa Domowiny (III-4-9-786)